

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૧૫] ૨ એસ.સી.આર. ૫૫૯

કનક લતા

વિરુદ્ધ

સ્ટેટ (એન.સી.ટી.) ઓફ દિલ્હી અને અન્ય

(ક્રિમિનલ અપીલ ૨૨૨/૨૦૧૫)

૦૪/૦૨/૨૦૧૫

[ટી. એસ. ઠાકુર, આદર્શ કુમાર ગોયલ અને આર. બાનુમતી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ટ્રાન્સફર અરજી: ધ શિડ્યુલ્ડ કાસ્ટ્સ એન્ડ શિડ્યુલ્ડ ટ્રાઈબ્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસિટીઝ એક્ટ), ૧૯૮૯ની કલમો ૩(૧)(x), (xi), (xv) અને આઈ.પી.સી.ની કલમો ૩૨૩/૩૫૪ હેઠળની ફરિયાદ – રોહિણીના સેશન્સ જજે ૧૯૮૯ના સદર સ્પેશિયલ એક્ટ હેઠળના ગુના માટે આરોપી વ્યક્તિઓને

ડિસ્ચાર્જ કર્યા - હાઈકોર્ટે અગાઉના હુકમમાં કરવામાં આવેલ કોઈપણ અવલોકનથી પ્રભાવિત થયા વગર નવો હુકમ પસાર કરવાના ટ્રાયલ કોર્ટને નિર્દેશ સાથે ફરિયાદકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ રિવિઝન અરજી મંજૂર કરી - અગાઉ પસાર કરવામાં આવેલ ડિસ્ચાર્જ હુકમમાં નોંધાયેલા તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને ટ્રાયલ કોર્ટના પક્ષપાતી અભિગમની આશંકાના કારણોસર ફરિયાદકર્તાએ ટ્રાન્સફર અરજી દાખલ કરી - સેશન્સ કોર્ટે સદર અરજી ફગાવી દીધી - ફરિયાદકર્તાએ હાઈકોર્ટમાં ટ્રાન્સફર અરજી દાખલ કરી જે પણ ફગાવી દેવામાં આવી - અપીલ પર, કોર્ટે ઠેરવેલ કે: બહુમતી અભિપ્રાય: સામાન્ય સંજોગોમાં, જો કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ રદ કરવામાં આવે તો તેમાં નોંધાયેલા અવલોકનો અને તારણો પણ તમામ હેતુઓ અને ઉદ્દેશ્યો માટે નાબૂદ થઈ જાય છે - તેવી જ રીતે જો હાઈકોર્ટ એવી સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરે કે આવું કોઈપણ અવલોકન નવો હુકમ કરતી વખતે સંબંધિત કોર્ટને પ્રભાવિત કરશે નહીં, તો તે સામાન્ય રીતે સદર મેટરને કોઈપણ વિવાદના દાયરાથી પર રાખવી જોઈએ - તેમ છતાં, એવી પરિસ્થિતિઓ હોઈ શકે છે જ્યાં સંબંધિત કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોનું સ્વરૂપ મુકદ્દમાબાજના મનમાં એવી વ્યાજબી આશંકા પેદા કરે છે કે કોર્ટે પોતાને આપેલ અભિગમ અથવા વિચાર પ્રક્રિયામાં એટલી પ્રતિબદ્ધ કરી દીધી છે કે તેના માટે સદર મેટરમાં નિષ્પક્ષ અને બિન-પક્ષપાતી વ્યુ લેવા માટે પોતાના પગલાં પાછા ખેંચવા શક્ય ન હોય - હાલના કેસમાં, હાઈકોર્ટના અવલોકનો દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ સલામતીના પગલાં છતાં,

ફરિયાદકર્તાની આશંકા યથાવત રહી – આવી આશંકા સંપૂર્ણપણે ગેરસમજભરી કહી શકાય નહીં કે તેને છૂપા વેશમાં ફોરમ શોપિંગ તરીકે ગણાવી શકાય નહીં – ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અગાઉ પસાર કરાયેલ હુકમ એટલો મજબૂત શબ્દોમાં હતો કે તે સંભવતઃ ફરિયાદકર્તાના મનમાં વ્યાજબી આશંકા જન્માવી શકે છે જેને હળવાશથી નકારી શકાય નહીં – તે કસોટી પર, હાઇકોર્ટે ટ્રાન્સફર માટે નિર્દેશ આપવો જોઈતો હતો – જે અંશે તેણે તેમ કયું નથી, તેથી કેસને બીજી કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે – લઘુમતી અભિપ્રાયઃ ટ્રાયલ કોર્ટના પ્રિસાઇડિંગ ઓફિસર દ્વારા કરવામાં આવેલ કોઈપણ કેઝ્યુઅલ અવલોકનો ટ્રાન્સફર માટે પૂરતું કારણ હશે નહીં કારણ કે ટ્રાયલ કોર્ટ ચાજર્ડ વાતાવરણમાં કામ કરે છે અને તેમની પાસે ઉચ્ચ કોર્ટો જેવું અલિપ્ત વાતાવરણ હોતું નથી જેથી શાંતિથી વિચારી શકે અને ધીરજપૂર્વક નિર્ણય લઈ શકે – અપીલકર્તાએ ટ્રાન્સફર માટે કોઈ પૂરતું કારણ દર્શાવ્યું નથી.

અપીલ મંજૂર કરતા, કોર્ટે ઠેરવેલ કે:

(બહુમતી અભિપ્રાય) (ટી. એસ. ઠાકર અને આદર્શ કુમાર ગોયલ, ન્યાયમૂર્તિઓ દ્વારા)

ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપી વ્યક્તિઓને સદર સ્પેશિયલ એક્ટ હેઠળ ડિસ્ચાર્જ કરતી વખતે, અનૈતિક તત્વો દ્વારા સદર એક્ટની જોગવાઈઓના કથિત દુરુપયોગ વિશે અમુક અવલોકનો કર્યા હતા અને તે પરિસ્થિતિના નિવારણ માટે અમુક

સૂચનો પણ કર્યા હતા. ટ્રાયલ કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે સદર એક્ટ હેઠળ આરોપી વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધ કોઈપણ ચાર્જ ઘડવા માટે કોઈ વાસ્તવિક આધાર નથી. પરંતુ તે પણ એટલું જ સાચું છે કે તે હુકમને રદ કરતી વખતે અને ચાર્જના પ્રશ્ન પર નવો હુકમ કરવાનો નિર્દેશ આપતી વખતે, હાઈકોર્ટે સ્પષ્ટપણે ઉદ્દેશ કર્યો છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ તેના અગાઉના હુકમમાં કરેલા અવલોકનથી અપ્રભાવિત રહેશે. હાઈકોર્ટના મતે, સદર અવલોકન રોહિલાની કોર્ટમાંથી અન્ય કોઈપણ કોર્ટમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવાનું બિનજરૂરી બનાવીને ફરિયાદકર્તા-અપીલકર્તા પ્રત્યેના કોઈપણ સંભવિત પૂર્વગ્રહ સામે પૂરતી સલામતી છે. હવે સામાન્ય સંજોગોમાં જો કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ રદ કરવામાં આવે છે તો તેમાં નોંધાયેલા અવલોકનો અને તારણો પણ તમામ હેતુઓ અને ઉદ્દેશ્યો માટે નાબૂદ થઈ જાય છે. તેવી જ રીતે જો હાઈકોર્ટ એવી સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરે કે આવું કોઈપણ અવલોકન નવો હુકમ કરતી વખતે સંબંધિત કોર્ટને પ્રભાવિત કરશે નહીં તો સદર બાબતે સામાન્ય રીતે સદર મેટરને કોઈપણ વિવાદના દાયરાથી પર રાખવી જોઈએ. તેમ છતાં, એવી પરિસ્થિતિઓ હોઈ શકે છે જ્યાં સંબંધિત કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોનું સ્વરૂપ મુકદ્દમાબાજના મનમાં એવી વ્યાજબી આશંકા પેદા કરે છે કે કોર્ટે પોતાને આપેલ અભિગમ અથવા વિચાર પ્રક્રિયામાં એટલી પ્રતિબદ્ધ કરી દીધી છે કે તેના માટે સદર મેટરમાં નિષ્પક્ષ અને બિન-પક્ષપાતી વ્યુ લેવા માટે પોતાના પગલાં પાછા ખેંચવા શક્ય ન હોય. હાલનો કેસ એવો જ એક કેસ જણાય છે જ્યાં હાઈકોર્ટના અવલોકનો દ્વારા પૂરા

પાડવામાં આવેલ સલામતીના પગલાં છતાં, ફરિયાદકર્તાની આશંકા યથાવત છે. અમે નથી માનતા કે આવી આશંકા સંપૂર્ણપણે ગેરસમજભરી છે કે તેને છૂપા વેશમાં ફોરમ શોપિંગ તરીકે ગણાવી શકાય. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ અગાઉનો હુકમ એટલો મજબૂત શબ્દોમાં છે કે તે સંભવતઃ ફરિયાદકર્તાના મનમાં વ્યાજબી આશંકા જન્માવી શકે છે જેને હળવાશથી નકારી શકાય નહીં. પ્રશ્ન એ છે કે શું ફરિયાદકર્તાની આશંકા ટ્રાન્સફરનો નિર્દેશ આપવા માટે વ્યાજબી છે. ન્યાય માત્ર થવો જ જોઈએ એટલું જ નહીં પરંતુ થતો દેખાવો પણ જોઈએ. ફરિયાદકર્તાના મનમાં રહેલી શંકા તેને અન્યાય સહન કર્યો હોવાની ભાવના સાથે છોડી દેશે, એટલા માટે નહીં કે તેની પાસે કોઈ કેસ નહોતો, પરંતુ એટલા માટે કે પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર તેના વિશે પૂર્વધારણા ધરાવતા હતા. તે કસોટી પર હાઈકોર્ટે ટ્રાન્સફરનો નિર્દેશ આપવો જોઈતો હતો. જે અંશે તેણે તેમ કર્યું નથી, તેથી કેસને બીજી કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. [પેરા ૫]

કોર્ટે ઠેરવેલ કે: (લઘુમતી અભિપ્રાય) (બાબુમતી, ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા)

૧. અગાઉ જ્યારે હાઈકોર્ટ દ્વારા રિવિઝન અરજી મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને મેટર ટ્રાયલ કોર્ટમાં પાછી મોકલવામાં આવી હતી, ત્યારે પક્ષપાતની કોઈ આશંકા વ્યક્ત કરવામાં આવી ન હતી કે સદર સ્પેશિયલ કોર્ટમાંથી અન્ય કોઈ કોર્ટમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવા માટેની કોઈ અરજ કરવામાં આવી ન હતી. કલમ ૪૮૨ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર હેઠળ, ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે, હાઈકોર્ટ પાસે યોગ્ય હુકમ પસાર કરવાની અંતર્ગત સત્તા છે. મેટરને ફરીથી વિચારણા માટે

ટ્રાયલ કોર્ટમાં મોકલવાના રિમાન્ડ હુકમનો સ્વીકાર કર્યા પછી, અપીલકર્તા ટ્રાન્સફર માંગવામાં વાજબી નથી. અપીલકર્તાએ સદર રિમાન્ડ હુકમને પડકાર્યો નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટ નિષ્પક્ષ અભિગમ ન અપનાવે તેવી આશંકા પણ વ્યક્ત કરી નથી. ફરિયાદી, જે ભાડૂઆત હતા, તેમણે નવ જેટલા પ્રતિવાદી-મકાનમાલિકો સામે કેસ નોંધ્યો હતો અને આ મામલો 2009 થી સુનાવણી હેઠળ છે. ૨૦૧૩ માં ટ્રાન્સફર અરજી દાખલ કરીને, અપીલકર્તા માત્ર સદર મેટરમાં વિલંબ કરવામાં રસ ધરાવતા હોય તેવું જણાય છે. ટ્રાન્સફર અરજી પર વિચાર કરતી વખતે, એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે શું મુકદ્દમાબાજ પ્રિસાઈડિંગ જજને આભારી પક્ષપાતની વ્યાજબી આશંકા કરી શકે છે. એક કોર્ટમાંથી બીજી કોર્ટમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવાથી સદર જજ પર ગંભીર અસરો પડે છે જેની પાસેથી કેસ ટ્રાન્સફર કરવા માટેની માંગણી કરવામાં આવી છે. કેસના ટ્રાન્સફર માટે માત્ર અનુમાન અથવા સંભવિત ધારણાઓ પૂરતી નથી. માત્ર સારા અને પૂરતા કારણોસર જ ટ્રાન્સફરનો હુકમ કરી શકાય છે. અપીલકર્તાએ ટ્રાન્સફર માટે કોઈ સારા અને પૂરતા કારણો આપ્યા નથી. ટ્રાયલ કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર દ્વારા કરવામાં આવેલ કોઈપણ કેઝ્યુઅલ અવલોકનો ટ્રાન્સફર માટે પૂરતું કારણ હશે નહીં કારણ કે ટ્રાયલ કોર્ટ ચાજર્ડ વાતાવરણમાં કામ કરે છે અને તેમની પાસે ઉચ્ચ કોર્ટો જેવું અલિપ્ત વાતાવરણ હોતું નથી જેથી શાંતિથી વિચારી શકે અને ધીરજપૂર્વક નિર્ણય લઈ શકે – અપીલકર્તાએ ટ્રાન્સફર માટે કોઈ પૂરતું કારણ દર્શાવ્યું નથી અને ટ્રાન્સફર માટેની અરજ ગુણદોષ વગરની છે. [પેરા ૫ થી ૯]

કે.પી. તિવારી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એમ.પી. ૧૯૯૪ (સપ્લી. ૧) એસ.સી.સી.
૫૪૦: ૧૯૯૩ (૩) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૪૯૭ – પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

કેસ લો સંદર્ભ

બાનુમતી, ન્યાયમૂર્તિ:

૧૯૯૩ (૩) સપ્લી. એસ.સી.આર. ૪૯૭ પેરા ૮ પર આધાર રાખવામાં આવેલ.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિક્શન: ક્રિમિનલ અપીલ ૨૨૨/૨૦૧૫

ટ્રાન્સફર પિટિશન (ક્રિમિનલ) ૩૧/૨૦૧૩ માં દિલ્લી ખાતેની દિલ્લી હાઈકોર્ટના
૨૯/૦૮/૨૦૧૩ ના ચુકાદા અને હુકમથી.

અપીલકર્તા તરફે પંકજ કુમાર.

સામાવાળા તરફે પિંકી આનંદ, એ.એસ.જી., પી. કે. ડે, સાધના સંધુ, આર. કે.
ત્રિપાઠી, ડી. એસ. મહેરા.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ટી. એસ. ઠાકુર દ્વારા આપવામાં આવેલ.

૧. લીવ ગ્રાન્ટેડ.

૨. આ અપીલ દિલ્લી હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા ૨૯ ઓગસ્ટ, ૨૦૧૩ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ હુકમમાંથી ઉદ્ભવે છે જેના દ્વારા હાઈકોર્ટે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ ટી.પી. (ક્રિમિનલ) ૩૧/૨૦૧૩ ને ફગાવી દીધી છે, જેમાં સેશન્સ કેસ ૧૦૦૬/૨૦૦૯ ને હાલ જ્યાં પેન્ડિંગ છે તે કોર્ટમાંથી રોહિણી અથવા ત્રીસ હજારી ખાતેની અન્ય કોઈપણ સેશન્સ કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાની અરજ કરવામાં આવી હતી.

૩. સેશન્સ કેસ ૧૦૦૬/૨૦૦૯ એ પી.એસ. મુખર્જી નગર ખાતે નોંધાયેલ એફ.આઈ.આર. ૧૫૬/૨૦૦૮ માંથી ઉદ્ભવે છે જે ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમો ૩૨૩/૩૫૪ અને ધ શિઝ્યુલ્ડ કાર્ટ્સ એન્ડ શિઝ્યુલ્ડ ટ્રાઈબ્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસિટીઝ એક્ટ), ૧૯૮૯ની કલમો ૩(i)(X)(XI)(XV) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે નોંધાયેલ છે. એડિશનલ સેશન્સ જજ, રોહિણી, જેમની સમક્ષ હાલમાં સદર મેટર પેન્ડિંગ છે, તેમણે ચાર્જ ઘડવાના પ્રશ્ન પર પક્ષકારોને સાંભળ્યા હોય તેવું જણાય છે અને ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ ના હુકમ દ્વારા આરોપી વ્યક્તિઓને ધ શિઝ્યુલ્ડ કાર્ટ્સ એન્ડ શિઝ્યુલ્ડ ટ્રાઈબ્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસિટીઝ એક્ટ), ૧૯૮૯ હેઠળના ગુનાઓ માટે ડિસ્ચાર્જ કર્યા હતા. સદર કેસ તે દૃષ્ટિએ ઇલાકા મેજિસ્ટ્રેટને તે ધ્યાનમાં લેવા માટે સોંપવામાં આવ્યો હતો કે શું સદર કેસમાં ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળ ચાર્જ ઘડવાની જરૂર છે.

૪. ફરિયાદકર્તાએ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ ડિસ્ચાર્જ હુકમને હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિવિઝન અરજીમાં પડકાર્યો હતો જે હાઈકોર્ટ દ્વારા ૧૦/૧૨/૨૦૧૨ ના

તેના હુકમ દ્વારા બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી સદર વિષય પર નવો હુકમ પસાર કરવાના ટ્રાયલ કોર્ટને નિર્દેશ સાથે મંજૂર કરવામાં આવી હતી. આ તબક્કે ફરિયાદકર્તાએ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અગાઉ પસાર કરાયેલા ડિસચાર્જ હુકમમાં નોંધાયેલા તારણોને ધ્યાનમાં રાખીને જે નિષ્પક્ષતા અપનાવી શકે તે અંગે આશંકા વ્યક્ત કરી હતી. ફરિયાદકર્તાએ (હાલના અપીલકર્તા) આ ૬૨ પ્રથમ રોહિણીના સેશન્સ ૪૪ સમક્ષ દાખલ કરેલ ટી.પી. (ક્રિમિનલ) ૩૧/૨૦૧૩ માં વ્યક્ત કર્યો હતો જે સદર કોર્ટ દ્વારા ૨૨/૦૫/૨૦૧૩ ના હુકમ દ્વારા એવું માનીને ફગાવી દેવામાં આવ્યો હતો કે દિલ્હીના નોર્થ વેસ્ટ જિલ્લામાં અન્ય કોઈ અધિકારીને ધ શિક્યુલ્ડ કાર્ટ્સ એન્ડ શિક્યુલ્ડ ટ્રાઈબ્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસિટીઝ એક્ટ), ૧૯૮૮ હેઠળના કેસોની ટ્રાયલ માટે સૂચિત કરવામાં આવ્યા ન હોવાથી, ટ્રાન્સફર માટેની અરજ અનિવાર્યપણે બીજા જિલ્લામાં ટ્રાન્સફર કરવા માટે કહેવા સમાન હતી જે ફક્ત હાઈકોર્ટ દ્વારા જ મંજૂર કરી શકાય છે. તે ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં ફરિયાદકર્તાએ રોહિણી જિલ્લાની બહાર સદર કેસ ચલાવવા માટે સક્ષમ અન્ય કોઈપણ કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાની માંગ કરતી ટી.પી. (ક્રિમિનલ) ૩૧/૨૦૧૩ હાઈકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરી હતી. તે અરજી, ઉપર નોંધ્યા મુજબ, હાઈકોર્ટ દ્વારા હાલની અપીલમાં વાદગ્રસ્ત હુકમની શરતોમાં મુખ્યત્વે એવા કારણોસર ફગાવી દેવામાં આવી છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમે તે પૂરતું સ્પષ્ટ કરી દીધું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમમાં કરવામાં આવેલ અવલોકનો હાઈકોર્ટ દ્વારા કરવામાં

આવેલ રિમાન્ડના અનુસંધાને સદર કોર્ટ જે કોઈ નવો હુકમ પસાર કરે તેને પ્રભાવિત કરશે નહીં. હાઈકોર્ટે એ પણ અવલોકન કર્યું છે કે ફરિયાદકર્તાએ (હાલના અપીલકર્તા) ડિસ્ચાર્જ હુકમ સામે ક્રિમિનલ આર.પી. ૨૪૨/૨૦૧૦ દાખલ કરતી વખતે કોઈ આશંકા વ્યક્ત કરી ન હતી કે કેસ જે કોર્ટમાં પેન્ડિંગ છે ત્યાંથી બીજી કોઈ કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાની માંગ કરી ન હતી.

પ. અમે પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને વિગતે સાંભળ્યા છે. એ સાચું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટે ઉપર ઉલ્લેખિત સદર સ્પેશિયલ એક્ટ હેઠળ આરોપી વ્યક્તિઓને ડિસ્ચાર્જ કરતી વખતે, અનૈતિક તત્વો દ્વારા સદર એક્ટની જોગવાઈઓના કથિત દુરુપયોગ વિશે અમુક અવલોકનો કર્યા હતા અને તે પરિસ્થિતિના નિવારણ માટે અમુક સૂચનો પણ કર્યા હતા. એ પણ સાચું છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે સદર એક્ટ હેઠળ આરોપી વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધ કોઈપણ ચાર્જ ઘડવા માટે કોઈ વાસ્તવિક આધાર નથી. પરંતુ તે પણ એટલું જ સાચું છે કે તે હુકમને રદ કરતી વખતે અને ચાર્જના પ્રશ્ન પર નવો હુકમ કરવાનો નિર્દેશ આપતી વખતે, હાઈકોર્ટે સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કર્યો છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ તેના અગાઉના હુકમમાં કરેલા અવલોકનથી અપ્રભાવિત રહેશે. હાઈકોર્ટના મતે, સદર અવલોકન રોહિણીની કોર્ટમાંથી અન્ય કોઈપણ કોર્ટમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવાનું બિનજરૂરી બનાવીને ફરિયાદકર્તા-અપીલકર્તા પ્રત્યેના કોઈપણ સંભવિત પૂર્વગ્રહ સામે પૂરતી સલામતી છે. હવે સામાન્ય સંજોગોમાં જો કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ હુકમ રદ કરવામાં આવે છે તો તેમાં નોંધાયેલા અવલોકનો અને તારણો પણ તમામ હેતુઓ

અને ઉદ્દેશ્યો માટે નાબૂદ થઈ જાય છે. તેવી જ રીતે જો હાઈકોર્ટ એવી સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરે કે આપું કોઈપણ અવલોકન નવો હુકમ કરતી વખતે સંબંધિત કોર્ટને પ્રભાવિત કરશે નહીં તો તેણે સામાન્ય રીતે સદર મેટરને કોઈપણ વિવાદના દાયરાથી પર રાખવી જોઈએ. તેમ છતાં, એવી પરિસ્થિતિઓ હોઈ શકે છે જ્યાં સંબંધિત કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોનું સ્વરૂપ મુકદ્દમાબાજના મનમાં એવી વ્યાજબી આશંકા પેદા કરે છે કે કોર્ટે પોતાને આપેલ અભિગમ અથવા વિચાર પ્રક્રિયામાં એટલી પ્રતિબદ્ધ કરી દીધી છે કે તેના માટે સદર મેટરમાં નિષ્પક્ષ અને બિન-પક્ષપાતી વ્યુ લેવા માટે પોતાના પગલાં પાછા ખેંચવા શક્ય ન હોય. હાલનો કેસ એવો જ એક કેસ જણાય છે જ્યાં હાઈકોર્ટના અવલોકનો દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ સલામતીના પગલાં છતાં, ફરિયાદકર્તાની આશંકા યથાવત છે. અમે નથી માનતા કે આવી આશંકા સંપૂર્ણપણે ગેરસમજભરી છે કે તેને છૂપા વેશમાં ફોરમ શોપિંગ તરીકે ગણાવી શકાય. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ અગાઉનો હુકમ એટલો મજબૂત શબ્દોમાં છે કે તે સંભવતઃ ફરિયાદકર્તાના મનમાં વ્યાજબી આશંકા જન્માવી શકે છે જેને હળવાશથી નકારી શકાય નહીં. અમારે ઝડપથી ઉમેરવું જોઈએ કે અમે એવું જરાય સૂચવતા નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર નવો હુકમ પસાર કરતી વખતે નિષ્પક્ષ અભિગમ અપનાવવા માટે તદ્દન અસમર્થ છે પરંતુ પ્રશ્ન એ નથી કે જજ પક્ષપાતી છે કે તેના દ્વારા કરવામાં આવેલા અગાઉના અવલોકનોથી ઉપર ઉઠવા માટે અસમર્થ છે. પ્રશ્ન એ છે કે શું ફરિયાદકર્તાની આશંકા ટ્રાન્સફરનો નિર્દેશ આપવા

માટે વ્યાજબી છે. ન્યાય માત્ર થવો જ જોઈએ એટલું જ નહીં પરંતુ થતો દેખાવો પણ જોઈએ. ફરિયાદકર્તાના મનમાં રહેલી શંકા તેને અન્યાય સહન કર્યો હોવાની ભાવના સાથે છોડી દેશે, એટલા માટે નહીં કે તેની પાસે કોઈ કેસ નહોતો, પરંતુ એટલા માટે કે પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર તેના વિશે પૂર્વધારણા ધરાવતા હતા. તે કસોટી પર અમે માનીએ છીએ કે હાલનો કેસ એવો છે જ્યાં હાઈકોર્ટ ટ્રાન્સફરનો નિર્દેશ આપવો જોઈતો હતો. જે અંશે તેણે તેમ કર્યું નથી, અમારી પાસે દખલ કરવા અને કેસને બીજી કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાનો નિર્દેશ આપવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નથી.

૬. અમે એ હકીકતથી વાકેફ છીએ કે અમારા દ્વારા આદેશિત ટ્રાન્સફર આરોપી વ્યક્તિઓને અસુવિધા અને હેરાનગતિ પહોંચાડી શકે છે પરંતુ અમારા મતે, જો વ્યક્તિગત હાજરીમાંથી મુક્તિ માટેની અરજી દાખલ કરવામાં આવે તો સંબંધિત કોર્ટ તે પર વિચાર કરશે અને કાયદા અનુસાર યોગ્ય હુકમ પસાર કરશે તેવો નિર્દેશ આપીને તેનું ધ્યાન રાખી શકાય છે.

૭. પરિણામે, અમે આ અપીલ મંજૂર કરીએ છીએ, હાઈકોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલ હુકમ રદ કરીએ છીએ અને નિર્દેશ આપીએ છીએ કે એડિશનલ ડિસ્ટ્રિક્ટ એન્ડ સેશન્સ જજ, રોહિણીની કોર્ટમાં પેનિંગ સેશન્સ કેસ ૧૦૦૬/૨૦૦૯ સદર કોર્ટમાંથી ત્રીસ હજારીના સેશન્સ જજની કોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવશે, જેઓ પોતે તેની ટ્રાયલ ચલાવશે અથવા તે માટે યોગ્ય રીતે સૂચિત અને સક્ષમ

અન્ય કોઈ કોર્ટને સોંપશે. સદર કેસનો રેકૉર્ડ ટ્રાન્સફર કરાયેલ કોર્ટમાં તાત્કાલિક મોકલવામાં આવશે.

ન્યાયમૂર્તિ આર. બાનુમતી. મેં માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ટી. એસ. ઠાકુર દ્વારા પ્રસ્તાવિત ચુકાદાનું વાંચન કર્યું છે. નીચે દર્શાવેલ કારણોસર, હું પ્રસ્તાવિત અંતિમ નિર્ણય સાથે સંમત થવા માટે અસમર્થ છું અને મારા મતે, હાલની અપીલ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૨. અપીલકર્તા પી.એસ. મુખર્જી નગર, દિલ્હી ખાતે નોંધાયેલ એફ.આઈ.આર. ૧૫૬/૨૦૦૮ માંથી ઉદ્ભવતા સેશન્સ કેસ ૧૦૦૬/૨૦૦૮ ના ટ્રાન્સફરની માંગ કરે છે. ફરિયાદકર્તા/અપીલકર્તા દ્વારા ૦૪/૦૫/૨૦૦૮ ના રોજ એફ.આઈ.આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો મુજબ, તેઓ આરોપી વ્યક્તિઓના ભાડૂતો રહ્યા છે અને ૦૩/૦૫/૨૦૦૮ ના રોજ, આરોપી/સામાવાળા ક્રમાંક ૨ થી ૧૦ એ તેમને અવરોધ્યા હતા અને તેમની સામે વાંધાજનક જ્ઞાતિ આધારિત ટિપ્પણીઓ કરીને તેમને ગાળો આપી હતી. ફરિયાદકર્તા દ્વારા નોંધાવવામાં આવેલી ફરિયાદના આધારે, ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમો ૩૨૩/૩૪૧/૩૫૪ અને ૩૪ અને ધ શિઝ્યુલ્ડ કાસ્ટ્સ એન્ડ શિઝ્યુલ્ડ ટ્રાઈબ્સ (પ્રિવેન્શન ઓફ એટ્રોસિટીઝ) એક્ટ, ૧૯૮૯ની કલમ ૩(i) (x), (xi) અને (xv) હેઠળ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી. સામાવાળા ક્રમાંક ૨ થી ૧૦ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ડિસ્ચાર્જ અરજી પર, વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ, રોહિણી કોર્ટ્સ દ્વારા ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ ના

હુકમ દ્વારા તમામ સામાવાળાઓને ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવ્યા હતા. તેનાથી નારાજ થઈને, ફરિયાદકર્તાએ ડિસ્ચાર્જ હુકમને પડકારતી ક્રિમિનલ રિવિઝન ૨૪૨/૨૦૧૦ દ્વારા હાઈકોર્ટનો આશરો લીધેલ. ૧૦/૧૨/૨૦૧૨ ના હુકમ દ્વારા, હાઈકોર્ટે સદર ડિસ્ચાર્જ હુકમ રદ કર્યો અને ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ ના અગાઉના હુકમમાં કરવામાં આવેલા અવલોકનોથી અપ્રભાવિત રહીને સદર મેટર પર નવેસરથી વિચારણા કરવા માટે ટ્રાયલ કોર્ટમાં પરત મોકલી. ત્યારબાદ, ફરિયાદકર્તાએ ડિસ્ટ્રિક્ટ અને સેશન્સ જજ, રોહિણી કોર્ટ્સ અને હાઈકોર્ટ સમક્ષ ટ્રાન્સફર અરજી દાખલ કરી. બંને અરજીઓ અનુક્રમે ૨૨/૦૫/૨૦૧૩ અને ૨૯/૦૮/૨૦૧૩ ના હુકમ દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. તેનાથી નારાજ થઈને, ફરિયાદકર્તાએ સેશન્સ કેસ ૧૦૦૬/૨૦૦૯ ના ટ્રાન્સફરની માંગ કરતી સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે અને એવી આશંકા વ્યક્ત કરી છે કે હાઈકોર્ટના નિર્દેશ છતાં, ટ્રાયલ કોર્ટ પૂર્વધારણા પર આગળ વધી શકે છે.

૩. અમે અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ અને સામાવાળા ક્રમાંક ૧ માટે ભારતના વિદ્વાન એડિશનલ સોલિસિટર જનરલ સુશ્રી પિંકી આનંદ અને સામાવાળા ક્રમાંક ૨ થી ૧૦ માટે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી સુષ્મિતા લાલને સાંભળ્યા છે.

૪. આરોપીઓ સામે પેનિંગ કેસના ટ્રાન્સફર માટેની અરજી માત્ર એટલા માટે સ્વીકારી શકાય નહીં કારણ કે વિદ્વાન સેશન્સ જજે ડિસ્ચાર્જ અરજી મંજૂર કરતી વખતે ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ ના અગાઉના હુકમમાં અમુક અવલોકનો કર્યા હતા અને

તારણો નોંધ્યા હતા. સદર ૨૨/૦૩/૨૦૧૦ નો હુકમ હાઇકોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો અને સદર મેટર સેશન્સ કોર્ટને અગાઉના હુકમમાં કરવામાં આવેલા કોઈપણ અવલોકનથી અપ્રભાવિત રહીને નવેસરથી વિચારણા કરવા માટે પરત મોકલવામાં આવી હતી. જ્યારે અગાઉનો હુકમ હાઇકોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હોય અને સદર મેટર સેશન્સ કોર્ટને નવેસરથી વિચારણા માટે મોકલવામાં આવી હોય, ત્યારે અપીલકર્તાની આશંકા કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ નિષ્પક્ષ અભિગમ નહીં અપનાવે તે ટકી શકે તેમ નથી.

૫. હાઇકોર્ટે યોગ્ય રીતે નિર્દેશ કર્યો છે તેમ, અગાઉ જ્યારે હાઇકોર્ટ દ્વારા રિવિઝન અરજી મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને સદર મેટર ટ્રાયલ કોર્ટમાં પાછી મોકલવામાં આવી હતી, ત્યારે પક્ષપાતની કોઈ આશંકા વ્યક્ત કરવામાં આવી ન હતી કે સદર સ્પેશિયલ કોર્ટમાંથી અન્ય કોઈ કોર્ટમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવા માટેની કોઈ અરજ કરવામાં આવી ન હતી. અપીલકર્તા વતી હવે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સદર રિવિઝન અરજીમાં, અપીલકર્તા કિમિનલ કેસના ટ્રાન્સફર માટે કહી શક્યા ન હોત. મારા મતે, આવી દલીલ ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. કલમ ૪૮૨ ધ કોડ ઓફ કિમિનલ પ્રોસિજર હેઠળ, ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે, હાઇકોર્ટ પાસે યોગ્ય હુકમ પસાર કરવાની અંતર્ગત સત્તા છે. સદર મેટરને ફરીથી વિચારણા માટે ટ્રાયલ કોર્ટમાં મોકલવાના રિમાન્ડ હુકમનો સ્વીકાર કર્યા પછી, અપીલકર્તા ટ્રાન્સફર માંગવામાં વાજબી નથી. અપીલકર્તાએ સદર રિમાન્ડ

હુકમને પડકાર્યો નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટ નિષ્પક્ષ અભિગમ ન અપનાવે તેવી આશંકા પણ વ્યક્ત કરી નથી.

૬. એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે સદર કેસ ફરિયાદકર્તા દ્વારા નોંધવામાં આવ્યો હતો જેઓ નવ જેટલી વ્યક્તિઓ જેઓ સામાવાળા-મકાનમાલિકો છે તેમની સામે ભાડૂતો હતા અને સદર મેટર ૨૦૦૯ થી ટ્રાયલ હેઠળ પેન્ડિંગ છે. ૨૦૧૩ માં ટ્રાન્સફર અરજી દાખલ કરીને, અપીલકર્તા માત્ર સદર મેટરમાં વિલંબ કરવામાં રસ ધરાવતા હોય તેવું જણાય છે.

૭. ટ્રાન્સફર અરજી પર વિચાર કરતી વખતે, એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે શું મુકદ્દમાબાજ પ્રિસાઈડિંગ જજને આભારી પક્ષપાતની વ્યાજબી આશંકા કરી શકે છે. એક કોર્ટમાંથી બીજી કોર્ટમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવાથી સદર જજ પર ગંભીર અસરો પડે છે જેની પાસેથી કેસ ટ્રાન્સફર કરવા માટેની માંગણી કરવામાં આવી છે. કેસના ટ્રાન્સફર માટે માત્ર અનુમાન અથવા સંભવિત ધારણાઓ પૂરતી નથી. માત્ર સારા અને પૂરતા કારણોસર જ ટ્રાન્સફરનો હુકમ કરી શકાય છે. મારા મતે, અપીલકર્તાએ ટ્રાન્સફર માટે કોઈ સારા અને પૂરતા કારણો આપ્યા નથી.

૮. એ નોંધવું પણ પ્રસ્તુત છે કે ટ્રાયલ કોર્ટના પ્રિસાઈડિંગ ઓફિસર દ્વારા કરવામાં આવેલ કોઈપણ કેઝ્યુઅલ અવલોકનો ટ્રાન્સફર માટે પૂરતું કારણ હશે નહીં કારણ કે ટ્રાયલ કોર્ટ ચાજર્ડ વાતાવરણમાં કામ કરે છે અને તેમની પાસે ઉચ્ચ કોર્ટો જેવું અલિપ્ત વાતાવરણ હોતું નથી જેથી શાંતિથી વિચારી શકે અને

ધીરજપૂર્વક નિર્ણય લઈ શકે. આ સંબંધમાં, આપણે આ કોર્ટના કે.પી. તિવારી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ એમ.પી., ૧૯૯૪ (સપ્લી. ૧) એસ.સી.સી. ૫૪૦ ના નિર્ણયનો ઉપયોગી રીતે સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ, જેમાં આ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:-

"...ઉચ્ચ કોર્ટો દરરોજ નીચેની કોર્ટોના એવા હુકમો સામે આવે છે જે કાયદા કે હકીકતની દૃષ્ટિએ ન્યાયી હોતા નથી અને તેમાં ફેરફાર કરે છે અથવા તેને રદ કરે છે. તે ઉચ્ચ કોર્ટોના કાર્યોમાંનું એક છે. આપણી કાયદાકીય પ્રણાલી ન્યાયાધીશોની ભૂલપાત્રતાને સ્વીકારે છે અને તેથી અપીલ અને રિવિઝનની જોગવાઈ કરે છે. ન્યાયાધીશ પોતાની શ્રેષ્ઠ ક્ષમતા મુજબ તેની ફરજો બજાવવાનો પ્રયત્ન કરે છે. તેમ કરતી વખતે, ક્યારેક, તેનાથી ભૂલ થવાની સંભાવના રહે છે. એવું યોગ્ય રીતે કહેવામાં આવ્યું છે કે જે ન્યાયાધીશે ભૂલ કરી નથી તેનો જન્મ થવાનો બાકી છે. અને તે નિમ્નથી ઉચ્ચ સ્તર સુધીના તમામ સ્તરોના ન્યાયાધીશોને લાગુ પડે છે. ક્યારેક, ઉચ્ચ અને નિમ્ન કોર્ટોના મંતવ્યોમાં તફાવત માત્ર અભિગમ અને ધારણામાં તફાવતનું પરિણામ હોય છે. આવા પ્રસંગોએ, નીચેની કોર્ટો હંમેશા ખોટી હોતી નથી અને ઉચ્ચ કોર્ટો

હંમેશા સાચી હોતી નથી. એ પણ યાદ રાખવું જોઈએ કે નીચેના ન્યાયિક અધિકારીઓ મોટે ભાગે ચાજડ વાતાવરણમાં કામ કરે છે અને તમામ સ્પર્ધકો અને તેમના વકીલો લગભગ તેમની ગરદન પર – વધુ સાચું કહીએ તો તેમના નસકોરા સુધી – શ્વાસ લેતા હોવાથી સતત મનોવૈજ્ઞાનિક દબાણ હેઠળ હોય છે. તેમની પાસે ઉચ્ચ કોર્ટો જેવું અલિપ્ત વાતાવરણ હોતું નથી જેથી શાંતિથી વિચારી શકે અને ધીરજપૂર્વક નિર્ણય લઈ શકે. દરેક ભૂલ, ભલે તે ગમે તેટલી ગંભીર લાગે, તેથી તેને અયોગ્ય હેતુને આભારી ન ગણવી જોઈએ...."

૯. અપીલકર્તાએ ટ્રાન્સક્રિપ્ટ માટે કોઈ પૂરતું કારણ દર્શાવ્યું નથી અને ટ્રાન્સક્રિપ્ટ માટેની અરજ ગુણવત્તા વગરની છે. હાઈકોર્ટે ટ્રાન્સક્રિપ્ટ અરજી યોગ્ય રીતે ફગાવી દીધી છે અને તેમાં આ કોર્ટ દ્વારા કોઈ દખલગીરીની જરૂર નથી. અપીલ ફગાવવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.